

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/A.I.-00/2 (Menfi tespit/Muafiyet)

Karar Sayısı : 01-27/261-75

Karar Tarihi : 12.6.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU,

Üyeler : Dr. Kemal EROL (İkinci Başkan), İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Prof Dr. Zühtü AYTAÇ, Rifki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER : Ali ILICAK, Oğuzkan GÜZEL, Cihan AKTAŞ, Metin HASSU

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Temsa Termoteknik San. ve Tic.A.Ş.
Yakacık, Ankara asfaltı, Yanyol, No:25
81450 Karatal-İSTANBUL
Vekili: Av. Mustafa HAKKANİ
Tems A.Ş. Mersin Yolu Üzeri-ADANA

D- TARAFLAR : - Temsa Termoteknik San. ve Tic.A.Ş. (Tems)

- Yetki verilen servisler

E- DOSYA KONUSU: Temsa İş Makinaları Grubu ile yetki verilen servisler arasında akdedilen "İş Makinaları Yetkili Servis Anlaşması" ve "Forklift Yetkili Servis Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.6.1998 tarih, 1556 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4, 5 ve 8. maddeleri uyarınca düzenlenen 22.3.2000 tarih, D4/1/A.I.-00/2 sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu 8.6.2001 tarih, REK.0.08.00.00/35 sayılı Başkanlık önergesi ile 01-27 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Temsa'nın Komatsu markalı iş makinalarının ve forkliftlerin servis hizmetlerinin sağlanması konusunda yetkili servisleriyle yapmış olduğu İş Makinaları Yetkili Servis Anlaşması ve Forklift Yetkili Servis Anlaşması'nda 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil eden hükümler bulunması nedeniyle menfi tespit belgesi verilmesinin mümkün olmadığı, ancak söz konusu anlaşmaların Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyetten yararlanabilecekleri düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Konuya ilişkin bildirim formunda sözleşmelerin birbirleriyle rakip olmayan taraflar arasında yapıldığı, bu nedenle Kanun'a aykırı olmadığı ve bu işleme menfi tespit belgesi verilmesi gerektiğinin düşünüldüğü belirtilmiştir. Ancak bildirimde bulunan ve araçların üretilmesi ve pazarlanması aşamasında faaliyet gösteren Temsa ile araçların onarım ve bakımıyla uğraşacak olan yetkili servislerinin pazarın aynı aşamasında yer almıyor olmaları, yapılan anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olmayacağı anlamına gelmemektedir. Literatüre "dikey anlaşma" olarak girmiş olan ve bu örnekte olduğu gibi pazarın farklı aşamalarında faaliyet gösteren teşebbüsler arasında yapılan anlaşmalar da, "münhasırlık" gibi taraf teşebbüslerden birinin ya da her ikisinin birden serbest karar alma özgürlüğünü sınırlayan hükümler taşıdıkları zaman, Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil edebilmektedir.

Bildirim formuna eklenen iki anlaşmanın hükümlerinin aynı olduğu, sadece anlaşma konusu hizmetlerin Komatsu markalı iş makinalarının servisi ve Komatsu markalı forkliftlerin servisi şeklinde birbirinden ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle aynı hükümleri içeren anlaşmaların maddeleri birlikte incelenmiş ve aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır.

"Genel Hükümler" başlıklı 3. maddede; yetkili servis olarak belirlenen teşebbüslerin Temsa tarafından pazarlanan Komatsu markalı iş makinalarının ve forkliftlerin bakım, onarım ve revizyonlarını Temsa'nın öngöreceği yetkili servis standartlarına uygun olarak ve belirleyeceği yetkili servis yönetimi ve işletmesi esasları çerçevesinde yapacakları, bu esaslar dışında faaliyet yürütülmesi sonucunda müşteri memnuniyetsizliklerinin ortaya çıkması halinde Temsa'nın anlaşmayı tek taraflı olarak feshetme hakkına sahip olduğu düzenlenmektedir.

"Yetkili Servis Adı, Ticari Ünvanı" başlıklı 4. maddede; yetkili servislerin, Temsa'nın belirleyeceği ticari marka, logo ve dizaynları kullanacakları, Temsa tarafından masrafları karşılanacak ve şekli belirlenecek dizayn ve tabelaları işyerlerinin en görünür yerine asacakları, her türlü vergi, resim ve harçları da karşılayacakları düzenlenmektedir.

"Yetkili Servis Çalışmasına İlişkin Hükümler" başlıklı 6. maddedenin 6.2 ve 6.3. bölümlerinde; yetkili servislerin, Temsa bölge müdürlükleri servis teşkilatının haberi ve bilgisi dahilinde, iş makinası teslimi, 250 saatlik periyodik bakım ve garanti arızası hizmeti verecekleri, ayrıca garanti kapsamı dışındaki tamir, bakım ve revizyonları da yürütecekleri belirtilmiştir. Ayrıca, 6.4. bölümde yetkili servislerin bakım ve onarımlarını Temsa talimatlarına, teknik yayınlarına ve prosedürlerine uygun olarak yürüteceği, servis atelyesinin Temsa'nın uygun göreceği standartları taşımasının gerektiği, servis elemanlarının teknik seviyelerinin geliştirilmesi ve teknik dökümantasyonun serviste bulundurulmasının gerektiği hükme bağlanmış ve ayrıca müşterilere davranış şekillerine yönelik düzenlemeler getirilmiştir. 6.6. bölümde yer alan düzenlemede ise yetkili servisin bakım ve onarımını yaptığı iş makinaları ve forkliftler için kullanacağı orijinal Komatsu markalı yedek parçaları Temsa'dan temin edeceği hükmü yer almaktadır. Burada getirilen hükmün servisler için bağlayıcı olmayıp tavsiye mahiyetinde olduğu anlaşmanın ekleri ile birlikte bütün olarak değerlendirilmesinden ortaya çıkmaktadır.

“Servis Elemanlarının Eğitimi” başlıklı 7. maddede, yetkili servisler, Temsa tarafından öngörülen ve belli sürelerde verilen teknik eğitimlere kendisi ve yetişmiş personelini sırasıyla göndermekle yükümlü tutulmaktadır.

Öteyandan, her iki anlaşmada da 1 sayılı ek olarak verilen “Yetkili Servis Yönetim ve İşletme Esasları” başlıklı düzenlemede, servis sahiplerinin hizmetlerini sunarken uymaları gereken kuralların belirlenerek, asgari standartlar getirildiği görülmektedir. Bu standartlar servis yönetimi, müşteri takibi, eğitim sağlanması, iş takipleri, dış servis, garanti ve periyodik bakımlar ve Temsa ile ilişkilere yönelik olarak getirilmiştir. Ayrıca servislerin yaptıkları işlerde 6 ay veya 500 saat işçilik ve parça garantisi verecekleri düzenlemektedir. Bu düzenlemenin bulunduğu 11. maddede yine tavsiye mahiyetinde “yetkili servisin bu konuda titiz davranarak piyasadan orijinal Temsa-Komatsu parçası dışında muadil, taklit, yerli parça kullanmaması gerekecektir” hükmünün bulunduğu tespit edilmiştir. Kurumumuz raportörlerinin Temsa vekili ile yaptıkları görüşmelerden ve sözleşmenin bütününden, muadil parça kullanılmamasına yönelik olarak getirilen düzenlemelerin, tavsiye mahiyetinde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde “İşçilik Fiyatının Tespitine İlişkin Tavsiyeler” başlıklı 13. maddede, Temsa’nın önerdiği standart işler fiyat tablosuna uyma zorunluluğu olmadığı, yetkili servisin müşteri memnuniyetini gözeterek dilediği şekilde fiyat tespitinde bulunabileceği belirtilmektedir. Ayrıca, garanti ve periyodik bakımlar için Temsa’dan istenebilecek tutarların ise anlaşma ile karşılıklı olarak belirlendiği tespit edilmiştir. Getirilen bu hükümlerde servisi zorlayıcı ve bağlayıcı düzenlemeler bulunmadığı anlaşılmıştır.

Anlaşmaların 2 sayılı eki olan “Yetkili Servis Standartları” başlıklı düzenlemede servis hizmetlerinin görüleceği atelye teşkilatının neleri içermesi gerektiğinin saptanarak, hizmet sunumu için gerekli teçhizatın tek tek tespit edildiği ve dış servis aracı, servis tabelaları ve ofis araç gereçlerinin neler olması gerektiğinin belirlendiği görülmektedir. Bu düzenlemelerle yetkili servislerlerdeki asgari standartların belirlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen sözleşme maddeleri 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi hükümlerine göre incelendiğinde; bağımsız birer teşebbüs olan yetkili servislerin Temsa ile olan dikey ilişkileri ile kendi aralarında ve serbest çalışan diğer servislerle aralarındaki yatay ilişkilerde serbest karar alma olanaklarının kısıtlanması, bu kısıtlamaların servis hizmetlerinin maliyetleri ve dolayısıyla karlarını etkilemesi ve hizmet satım şartlarının tespit ediliyor olması nedenleriyle, söz konusu sözleşme hükümlerinin anılan Kanun maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde sayılan yasak kapsamında bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede, başvuruda yer alan “menfi tespit” belgesi verilmesi yönündeki talebin kabulünün mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

Bildirim formunda, menfi tespit belgesi verilmesine ilişkin başvurunun reddedilmesi halinde bildirim muafiyet başvurusu olarak değerlendirilmesi talep edildiğinden, bu açıdan da gerekli inceleme yapılmış ve sözleşmenin yalnızca hizmetlere ilişkin olması nedeniyle Kurulumuzca çıkarılan grup muafiyeti tebliğlerinin kapsamına girmediği görülmüştür. Söz konusu anlaşmaların yukarıda belirtilen hükümlerinde bulunan, hizmet sunumunda standartlara uyma, genel prosedürlere tabi olma, mekan ve tefrişatta asgari şartlar, reklam şartlarına uyum,

düzenli olarak eğitim alınması, standart takım ve teçhizat kullanılmasının zorunlu tutulması şeklindeki kısıtlamaların 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi düzenlemeleri çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda ise; bu kısıtlamaların servis hizmetlerinin sunulmasına standart getirmek suretiyle iyileşme ve teknik gelişmelere açıklık sağladığı, servis hizmetini alan tüketicilerin getirilen standartlar sonucu hizmeti kendi koşullarına göre dilediği servisten asgari kalitede almak suretiyle yarar sağladığı, çok geniş olan servis hizmetleri piyasasının önemli bir bölümünde söz konusu anlaşmalar nedeniyle rekabetin ortadan kalkmadığı ve bu faydaların sağlanması için getirilen kısıtlamaların zorunlu olandan fazla olmadığı görülmektedir.

İ- SONUÇ

1- Temsa Termomekanik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile İma İş Mak. San ve Tic. Ltd. Şti., Mert Mak. San ve Tic. Ltd. Şti., Bursa Marmara İstif Mak. San ve Tic. Ltd. Şti., Denizler İş Mak. San ve Tic. Ltd. Şti., Salih Zeki Göçücü Güç-sa İş Mak. Servisi, Celal Aceroğlu Cel-Ba Oto Tamir olarak bildirim formunda unvan ve adresleri belirtilen teşebbüsler arasında Komatsu marka iş makinalarının ve forkliftlerin servis hizmetlerinin sağlanması konusunda yapılan ve 27.5.1998 tarihinden itibaren geçerli olan "İş Makinaları Yetkili Servis Anlaşması" ile "Forklift Yetkili Servis Anlaşması"nın içerdiği, hizmet sunumunda standart getirme, genel prosedürlere tabi olma, mekan ve tefrişatta asgari şartlar, reklam şartlarına uyum, düzenli olarak eğitim alınması, standart takım ve teçhizat kullanılmasının zorunlu tutulması şeklinde getirilen kısıtlamaların, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde sayılan ve aynı Kanun maddesinin birinci fıkrası ile yasaklanan hallerden olan "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki düzenleme niteliğinde olması nedeniyle talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceğine;

2- Sözleşmelerde getirilen rekabet kısıtlamalarının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet incelemesine tabi tutulması sonucu; sözkonusu kısıtlayıcı hükümler ile servis hizmetlerinin sunulmasında standart sağlamak suretiyle iyileşme ve teknik gelişmelere açıklık sağlandığı, servis hizmetini alan tüketicilerin getirilen standartlar sonucu hizmeti kendi koşullarına göre dilediği servisten asgari kalitede almak suretiyle yarar sağladığı, çok geniş olan servis hizmetleri piyasasının önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kaldırılmadığı ve bu faydaların sağlanması için getirilen kısıtlamaların zorunlu olandan fazla olmadığı, dolayısıyla söz konusu Kanun maddesinde öngörülen koşulların tamamının sağlandığı kanaatine varılarak; başvuru konusu " İş Makinaları Yetkili Servis Anlaşması" ve "Forklift Yetkili Servis Anlaşması"nın sözleşme tarihi olan 27.5.1998 tarihinden 26.5.2003 tarihine kadar, beş yıl süre ile aynı Kanun'un 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına;

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.